

Dziennik KRAJ wychodzi codziennie raną z wyjątkiem dni poświatycznych. Numer pojedynczy w Krakowie i Lwowie kosztuje 5 centów.

Przedpłata wynosi:

	rocznie	kwart.	mieś.
w Krakowie	12 złr.	3 złr.	1 złr.
w Austrii z przesyłką	16 " "	4 " "	1 " 40.
w Niemczech	12 tal.	3 tal.	1 tal.
w Francji	80 fr.	20 fr.	7 fr.
w Serbii, Włoszech, Rumunii i Szwajc.	49 fr.	12 fr.	4 fr.
w Turcji	64 " "	16 " "	6 " "
w Belgii	56 " "	14 " "	5 " "

KRAJ

Przedpłatę przyjmuje Administracja dz. Kraj. urzędu pocztowe austriackie i zagraniczne, oraz niżej wymienione agencje. Redakcja, Administracja i Ekspedycja miejscowa w Krakowie ul. Mikołajska 1. 435. Listów nieterminowanych nie przyjmuje się. Reklamacje nieopłacone w terminie 8 dni. — Reklamacje nie zwraca się. **Cena ogłoszeń (Inseratów).** w pierwszym umieszczeniu wiersz . . . 8 cent. w każdym następnym umieszcz. wiersz 5 " Stempel od każdorazowego umieszczenia 30 " Ogłoszenia przyjmuje administracja i agencje.

Agencje przyjmujące przedpłaty. W Krakowie: M. Dworski. Skład papieru Ż. J. Wywiatkowskiego, handel Wierzychowskiego. — We Lwowie: Księgarnia Gubrynowicza i Szmida. Agencje przyjmujące ogłoszenia. W Krakowie: Manjan Dworski. — We Lwowie: Agencja dzienników A. J. Piatkowskiego. — W Tarnowie: Księgarnia Gazdy. — W Wiedniu: B. Wołowski Administrateur de la Gazette des Etrangers, Wien Kolowratring 9. — Hasenstein & Vogler, Neuer Markt Nr. 11. — Oppelik, Wolzeile Nr. 22. — Rudolf Mosse, Seilerstätte Nr. 2. — Filip Löb, biuro anonsów, Wolzeile Nr. 2. — W Pradze: Ferdinandsstrasse Nr. 38. — W Berlinie, Monachjum, Zürichu i St. Gallen: Rudolf Mosse München, Windermühlergasse, 3. — W Hamburgu, Frankfurtie nad Menem, Berlinie i Lipsku, Bazylei, Zürichu, St. Gallen, Genewie i Sztutgardzie: Hasenstein & Vogler. — W Paryżu: Księgarnia Władysława Mickiewicza „Librairie de Luxembourg rue de Tournon 16.“

Ogłoszenie przedpłaty na „Kraj“.

Cena prenumeraty:	W Krakowie:	w Austrii:
za wrzesień	złr. 1	złr. 1 40
za wrzes. październ. listopad i grudz.	4	5 40

Kraków 30 sierpnia.

Do *Pressy* piszą z Galicji, że ruski komitet wyborczy centralny, wzięwszy pozwolenie od metropolity Sembratowicza, rozesłał okólniki do wszystkich dziekanów unickich diecezji galicyjskich, wzywając tych ostatnich, aby objechali swoje okręgi i podwładnym proboszczom udzielili stosownych instrukcji wobec blizkich wyborów do rady państwa. Komitet ruski jest także w innym kierunku nadzwyczaj czynnym i nader gorliwie stara się o utworzenie komitetów prowincjonalnych. Jeżeli *Presse* jest dobrze powiadomiona, to niech sobie jeszcze raz przypomni izraelski komitet wyborczy centralny, oraz czy wiele tenże wskórał, a wtedy przez analogję dojdzie do niemylnego wniosku o skutkach działalności komitetu ruskiego.

Bresl. Zig. dowiaduje się z Berlina, że w wewnętrznej polityce Prus zaszła nie spodziewana zmiana i podaje następujące wiadomości, które z zastrzeżeniem powtarzamy: „Dowiedziano się o liście pewnej wysoko postawionej osoby, gdzie ze względu na pogłoskę o zbrojnej lidze państw północnych i skandynawskich pod przewodnictwem Niemiec znajduje się oświadczenie, iż nasza przewaga wkłada na nie mieckich mężów stanu podwójny obowiązek opiekania się spokojem Europy. Zgodnie z tym listem, który stawiają w związku z podróżą cesarzewicza, nadmienią także o tem, że w pewnym dokumencie dyplomatycznym tutejszego ministerstwa spraw zagranicznych szczególnie podniesioną została zasada nieintencji wobec spraw hiszpańskich. Nie ulega również wątpliwości, że ks. Bismark nie usłuchał najnowszych podszeptów gabinetu rossyjskiego względem polityki wschodniej, i że ks. Gorczaków serjo pomyśli o jawnem zmierzaniu ku swym celom, których najbliższym skutkiem byłoby już

w tem miejscu nadmienione nieprzyjazne stanowisko Rossji względem Austrii. Co do Francji, to osoby uczęszczające do tutejszej ambasady francuskiej wiedzą, że markiz de Goutaut Biron już podczas rokowań we Frohsdorfie nie stawiał fuzyi pomyślnego horoskopu, owsz m oświadczył gabinetowi niemieckiemu, że jego rząd, a szczególnie Mac Mahon nie biorą żadnego udziału w zamierzonym zamachu stanu. W obozie klerykalnym krok ten markiza był bardzo źle przyjęty. Choć go podejrzewają o skłonności legitymistyczne, podobało się jednak czarnym ogłosić go dymisjonowanym, albowiem on nie był upoważnionym do powyższego oświadczenia wobec gabinetu niemieckiego. Półurzędowe pisma francuskie wiadość tę już odwołały.“

Organ Thiersa *Bien public* dowiaduje się, że w razie gdyby fuzyja ostatecznie się rozchwiała, rojalisci mają zamiar wynieść ks. d'Aumale na prezydenta i dopóty go przy tej godności utrzymać, aż nie umrze hr. Chambord, aby potem przywołać na tron, jako prawego następcę, hr. Paryża.

Köln. Zig. otrzymuje z Paryża wiadomość telegraficzną, że z 2,200 wyborców departamentu Eure, 1,600 wezwało księcia de Broglie w drodze petycji, aby się podał do dymisji, jako członk rady jeneralnej. Odnośna petycja miała mu być doręczoną podczas obiadu u prefekta. Jeżeli wiadomość jest prawdziwą, to w departamencie Eure, niegdyś siedlisku stronictwa orleańskiego, musiał nastąpić godny uwagi zwrot na korzyść republikanów.

Podczas pewnej uroczystości w Hellemmes, w departamencie Nord, zbyt gorliwi zwolennicy fuzyji zatknęli byli białą chorągiew; ale za ledwie ją postrzeżono, gdy sztandar hr. Chamborda już był podarty w kawałki i potężnie zabrzmiała Marsyljanka. W ten sposób demonstracja, przygotowana na czesć Chamborda, przemieniła się w demonstrację ku czci rzeszypospolitej. Godnym uwagi jest, że to lud prosty oświadczył się tym sposobem za rzeszępospolitą.

Według *Times* obłożenie Kartagony jest faktem zasługującym na uwagę tak pod względem politycznym, jak wojskowym. Powstanie kartageńskie bowiem jest najskrajniejszym wyrazem demokratycznego szaleństwa, zagrażającego krajowi ruiną; miasto zaś zaowu jest zdolne do obrony, której pokonanie nie łatwo przyjdzie rządowi madryckiemu. Sądzi jednak *Times*,

że wobec powiększonych sił rządu jedność powstańców wkrótce się rozbije, a wtedy może nastąpić kapitulacja. „Byłoby to najlepszy koniec — kończy dzień — gdyż jest pewność moralna, że jeżeli obłożenie potrwa i Kartagena stanie się Antwerpją, lub Gaeta anarchji, korzyść z tą może osiągnąć tylko jedno stronictwo, a tem jest frakcja legitymistyczna na północy.“

W Biarritz, jak piszą z Madrytu, zebrała się klika różnego rodzaju zbiegów politycznych, która za przykładem fuzyi francuskiej chce przywieść do skutku fuzyję hiszpańską, mianowicie między Don Carlosem a Izabellą

Król Wiktor Emanuel wrócił w tych dniach do Turynu z Valsadorache w do linie Aosty, dokąd był się udał przed czterema tygodniami, a 26 lub 27 b. m. oczekiwano go we Florencji, kędy przybyli także niektórzy ministrowie. O dalszych jego planach podróży jest wiele, lecz bardzo sprzecznych wiadomości w pismach włoskich. „Nie ma nic postanowionego, ale możliwem jest wszystko“, mówi rzymski korespondent *Gaz. di Venezia. Gazzetta d'Italia* zapewnia, że prezydent ministrów Minghetti i minister robot Spadenta ułożyli już się względem przeniesienia do Rzymu, jeszcze dotąd we Florencji rezydujących urzędów. Prezydent ministrów chciał, ażeby przeniesienie to miało miejsce już w początkach roku przyszłego, lecz dla braku lokalów musi być odłożonem nieco na później.

Wiele hałasu o nic.

Agitacje centralistów w Galicji przybierają coraz większe rozmiary. Szczególnie między żydami wschodniej Galicji a po części i zachodniej agitacje te coraz szersze ogarniają koła. Wiadomą jest rzeczą, że dzienniki centralistyczne oddawna liczą w Galicji między żydami bardzo znaczny kontyngens czytelników. Przez dzienniki te więc stronictwo centralistyczne działa na umysły żydowskiego tłumu i żydowskiej inteligencji w Galicji. Środek ten jest w samej rzeczy wielkiej doniosłości.

Korespondenci galicyjscy, którzy za korespondencje swe etrzymują dobre honoraria, kontenci są że im się nadarza sposobność pisania dużo z Galicji — piszą więc o rzeczach choćby tylko urojonych; z muchy robiąc słonia, nadają oni żydowstwu galicyjskiemu w koresponden-

cjach swych takie znaczenie, jakiego ono w rzeczywistości nie ma; pisząc co chwila o innej kandydaturze, chwając kandydatów jako *verfassungstreu*, robiąc im reklamę po dziennikach, zyskują oni dla partji centralistycznej mnóstwo ludzi próżnych i ambitnych.

Do propagandy tej dz. centralistycznej przybija, jak nam z Wiednia donoszą, propaganda jeszcze skuteczniejsza, bo poparta funduszami wiernokonstytucyjnymi:

Pewna liczba adwokatów, żydów galicyjskich, którzy uprzykrzywszy sobie kraj rodzinny, a nęceni świetnymi widokami i karierami, przesiedlili się do Wiednia: podjęła się orędownictwa w sprawie wiernokonstytucyjnych w Galicji. Nie chcemy tym panom bynajmniej uczynić z tego zarzutu. Udali oni się do Wiednia na praktykę adwokacką. Centralisci nie są bynajmniej najgorszymi klientami.

Sprawa ich w Galicji wprawdzie źle stoi i nie ma żadnej szansy: ale któryż adwokat ręczy za wygranie procesu? A więc nasi panowie adwokaci nie ręczą za wygranie procesu, ale zwyczajem adwokackim zapewne na sprawę tę biorą zaliczkę; centralisci w dziennikach swoich robią im reklamy, stawiają w Wiedniu (!) kandydatury dla Galicji i zdają się wierzyć blagom swych adwokatów, że sprawa ich w Galicji dobrze pójdzie.

Czybyśmy mieli tym panom adwokatom, którzy dla lepszych interesów przenieśli się z Galicji do Wiednia, zazdrościć tych interesów? Owszem, nie mamy nic przeciwko temu, jeżeli oni zżęcznie duża centralistów — bo że to cała propaganda jest tylko farszą, że ani korespondenci z Galicji nie wierzą w kandydatury przez siebie urojone, ani owi kandydaci mieszkający w Galicji a prowadzący niby sprawy centralistów dobrze wiedzą, że prowadzą przegraną z góry sprawę: to nie podlega kwestji.

Tym panom adwokatom i kandydatom nie chodzi ostatecznie o nic innego jak o reklamę w celu zyskania szerszego koła klientów, boć gdyby im dobro kraju na sercu leżało, nie byłiby oni kraju tego porzucili, nie byłiby oni z rodzicami swymi przenieśli się do Wiednia. Kandydowanie zaś we Wiedniu dla Galicji ma dla nich tę podwójną korzyść, że i we Wiedniu i w Galicji robi im rozgłos i imię ich wstawia. Ale komedia ta nie długo potrwa. Skoro tylko listy wyborcze będą przygotowane, będzie można na palcach licząc, sprawdzić przede-

Ze wspomnień mego ojca.

OPOWIADANIE

przez

Józefę Dobieszewską (Smigleńską).

(Dokończenie.)

Służył ciągle wojskowo, pomimo wszystkich zmian politycznych; powstanie w r. 1830 zastało go podpułkownikiem w pułku 3cim strzelców piechoty linjowej. — W pierwszej bitwie pod Grochowem dnia 19 lutego następnego roku objął dowództwo tegoż pułku po Julianie Bielińskim, który postąpił wtedy na jenerała brygady.

W fatalnym dniu kapitulacji Warszawy bronił jej ze swym pułkiem ze strony przedmieścia Czyste. Zdaniem jego, obrona nie była prowadzoną jak należy, a tak wczesna, przy tylu środkach kapitulacja płamą, która mu łzę upokorzenia wycisnęła.

Pamiętał zanadto dobrze, jak się bro-

nili w miastach swoich w Hiszpanji, a patrijotyzm jego nie lubował się w krzykliwych dowodzeniach, w drobnych zewnętrznych oznakach, tak zwanych dziś manifestacjach, ale był dzielnym, wytrwałym i pojmującym w całej surowości obowiązku żołnierza.

Pamiętam, że zgodzali się w tem dobrze z jenerałem Czarnomskim, owym niegdyś dowódcą szkoły podchorążych, którego powszechnie znane są słowa, jakie powiedział do butnej w mowie a nieco spłoszonej świstem kul młodzieży w czasie jednej z bitw, bodaj czy nie Grochowskiej:

„A cóż do krośset... a czegoż się tak panowie przechylacie?.. ja na Honoratce (klubie) nie bywałem, rum tum tum nie śpiewałem, ale tutaj stoję jak żołnierzo wi przystało.“

Po wzięciu Warszawy pułkownik Smigleński był jeszcze mianowany jenerałem w Modlinie, gdy pod komendę jego oddano brygadę, ale to już nie długo trwało; wojsko bowiem nasze rozproszyło się nad granicą Prus, gdzie część oficerów rzuciła się na smutną dolę emigracji.

Mego ojca nazywali zwykle znajomi pułkownikiem i nie jeden czyniąc aluzję do tych tytułów pułkownika, które później przez grzeczność dawano każdemu oficerowi wojska polskiego, nawet i porucznikom z czasów w. ks. Konstantego, dodawał:

„Ale to prawdziwy pułkownik, taki, co pół Europy obszedł piechotą.“

Poróżnawszy tedy swych towarzyszy na granicy pruskiej i zdawszy komu innemu kasę pułkową dość jeszcze znaczną, mój ojciec wrócił do Warszawy do żony i drobnych dzieci, z lekkim tłumoczkim, ale ze spokojnem sumieniem. „Wypełniłem swoją powinność“ — mawiał do żony, rozpaczającej nad tą karierą złamaną, nad zawiedzionemi nadziejami ambicji dla dzieci, nad smutnem położeniem obecnem.

Kończyło się właśnie wtedy 25 lat jego służby wojskowej. Smutnym był ten jubileusz obchodzony na grobie wszystkich nadziei, do których upokorzenia nieprzyjaciel dodał jeszcze jedną obelgę, ofiarując służbę w swoich szeregach.

Naturalnie mój ojciec nie przyjął, choć

życie obiecywało się ciężkiem, mieli bowiem zaledwie 25,000 złp. kapitału, z którym poszli na gospodarke na wieś.

Matka moja zgryźliwa i czuła na ciągłe niepowodzenia, w 5 lat umarła; ojciec nas pięcioro wychował, żożąc znaczne, stosunkowo do możliwości, koszta na nasze wykształcenie.

Kilka lat przed śmiercią, gdyśmy już wszyscy byli na swoim ehlebie, zwinął gospodarstwo i osiadł w Warszawie. Tam szczupłym dochodem umiał obracać tak, że mu zawsze wystarczało i urządził się w ten sposób, żeby dzieci nie potrzebowały nawet na jego pogrzeb dołożyć, lubił bowiem nic nie być winnym nikomu.

Zmarł lat temu 5 (15 lutego 1868 r.) w 82 roku życia, spokojny i zupełnie na drogę wieczności przygotowany, dopytując się do ostatniej chwili, czy się nie zbiera na wojnę i co słyhać z Francji? Wytrwale bowiem wierzył we Francję; ta wiara, z którą swoje życie rozpoczął, która mu była gwiazdą przewodnią w jego karierze, nie opuściła go do grobu.

wszystkiem ten fakt, że z wyjątkiem może jednych Brodów, nigdzie zresztą rezultat wyborów nie zawisł jedynie od żydów, a tem mniej od żydów głoszących według wskazówki centralistów. Sam zaś rezultat wyborów, jesteśmy tego pewni, usprawiedliwi zdanie nasze, że wszystkie te telegramy i korespondencje galicyjskie w *Pressach* i wszystkie te agitacje wiedeńskie były wielką błagą, z której nie będzie żadnego innego rezultatu, prócz chwilowej reklamy dla kilku egzaltowanych adwokatów we Wiedniu. Co do tych ostatnich, nie wątpimy, że oni i tem się zupełnie kontentują.

Korespondencje „Kraju“.

Lwów 28 sierpnia.

(XIV.) Dziś odbyło się posiedzenie rady miejskiej, na które przeciw panowie radni zebrał się w komplecie. Na wstępie prezydent Jasiński zdał sprawę w imieniu deputacji, wysłanej do Wiednia z prośbą o założenie we Lwowie jeszcze jednego gimnazjum i jednej szkoły realnej.

P. minister Stremayr tłumaczył się, iż ządaniu temu zadość uczynić nie może, albowiem rada państwa nie uchwaliła na to funduszu; powtórnie, że rada szkolna krajowa wykazała, iż we Lwowie jest brak nauczycieli, a według obowiązujących ustaw nowe szkoły mogą być zakładane tylko tam, gdzie są ku temu nauczyciele potrzebni.

Za wskazówką ministra udała się następnie deputacja do cesarza, który przyrzekł zażądać przedłożenia sobie właściwego stanu rzeczy. Deputacja spodziewa się, że sprawa ta chociaż nie w tym roku już, toć przecie znajdzie ostatecznie pożądane załatwienie, i że minister Ziemiński nie omieszką jej poprzeć.

P. Szmitt, który jest zarazem członkiem rady szkolnej krajowej, oświadczył, że też rada przedstawiła wprawdzie ministerstwu brak nauczycieli we Lwowie, lecz jako uzasadnienie potrzeby ustanowienia tu komisji egzaminacyjnej, z czego wszakże nie wynika, że we Lwowie nie ma uzdolnionych ludzi; owszem są, i gdyby była komisja, poddali by się egzaminowi, i byłiby nauczyciele. Takie tłumaczenie p. ministra mogłoby być uważane jako cechę nieprzychylności mającej; jakoż sprawa komisji egzaminacyjnej wycokuje już półrocza roku pożądanego załatwienia.

Odczytano potem i uznano za nagły wniosek p. Żółkiewskiego, zaopatrzony licznymi podpisami, ażeby wystosować petycję do rządu, iżby ten cofnął suspenzję p. Żulińskiego, nauczyciela w seminarjum żeńskim we Lwowie.

P. Szmitt dodał, że rada szkolna krajowa wysłała od siebie przedstawienie do ministerstwa, wykazując potrzebę zatrzymania p. Żulińskiego, gdyż okazałoby się brak nauczyciela dla nauk przyrodniczych.

Wniosek ten przekazano magistratowi do załatwienia.

Z innych spraw zanotujemy tu, że po odrzuceniu rekursu spółki teatralnej, uchwalono, ażeby też wypłaciła lekarzom, pełniącym służbę podczas przedstawień i na redutach, tak za czas ubiegły jak i nadal po 1 zła. 75 c. od przedstawienia, po 3 zła. za redutę.

Z przedłożonego zamknięcia rachunków z przychodów niestałych za I półrocze 1873 okazało się, że preliminarz przychodów 40,000 zła. da się osiągnąć. W porównaniu z ubiegłym półroczem spostrzeżono, że opłaty od spirytusów powiększyły się o 18,000 zła., natomiast opłaty od piwa zmniejszyły się o 17,000 zła., na co zwrócono uwagę władzy właściwej.

Wiedeń 29 sierpnia.

L. Cesarz Wilhelm opuścił Austrię nie wstąpiwszy do Wiednia. Wprawdzie dzienniki donoszą, że cesarz Wilhelm jeszcze we wrześniu przybędzie tutaj, rzecz ta jednak nie jest jeszcze pewną. Prawdopodobnie raczej jest, że cała ta sprawa przyjazdu cesarza Wilhelma do Wiednia ma niejaki tło polityczne i jest w związku z projektowaną podróżą cesarza austriackiego do Petersburga.

Nie mogąc podać żadnej pewnej wiadomości o przybyciu cesarza Wilhelma do Wiednia, dzienniki tutejsze unoszą się

zapowiedzianymi odwiedzinami króla włoskiego Wiktora Emanuela. Obie „Pressy“ podnoszą wizytę tę, która wkrótce ma nastąpić, do wysokiego znaczenia politycznego, upatrując w niej dowód zatarcia się wszelkich przykrych reminiscencyj ze strony Austrii i Włoch.

Ruch wyborczy tutejszy zaczyna już użyć umysły monotonością swoją — wiecznie te same kłótnie między „starymi“ a „młodymi“ i między „młodymi“ a „demokratami“.

W śródmieściu wypłynęła na wierzch nowa kandydatura; obok Glasera, Brestla i Kurandy, stawiają teraz barona Lucama, jeneralnego sekretarza banku narodowego.

Bar. Lucam dotychczas nie brał nigdy udziału w życiu politycznym; dzisiaj między wybrańcami Wiednia ma on wypełnić lukę pozostałą po G. Skrze, którego wyborcy odsadzili od „czystości“, a przyznać trzeba, że pod tym względem bar. Lucam byłby dobrą akwizycją.

W braku pozytywnych kwestyj i faktów, *N. fr. Presse* zajmuje się ciągle nowymi teorjami przedwyborczymi; dzisiaj czyni ona nagłe odkrycie, że przyszyły rajchsracie posłowie nie będą reprezentowali krajów swych ale tylko „okręgi wyborcze“ i że jako reprezentanci poszczególnych okręgów będą oni musieli bronić interesów ekonomicznych tych swoich okręgów.

Bardzo to ładna teoria, ale wcale nie nowa.

Baronowi Szwarcowi zapewnie się zdaje, że deficyt wystawowy jeszcze nie osiągnął należytej wysokości, albowiem bez najmniejszej potrzeby różne jeszcze na wystawie każe robić ulepszenia i nowości, które nie mają żadnego celu. I tak temi dniami na placu wystawy ustawiają dwa ogromne słupy, na których powiewać będą bandery austriackie — choć takich słupów już jest kilka; a na pawilonie maszyn urządzają wielki zegar. Wszyscy się pytają: kiedy też raz będzie koniec tych robót wystawowych?

Niemcy.

Konferencja w kwestji robotników wiejskich ostatnimi czasy nie odbywa się posiedzeń. Za to wydział zamianowany przez tę konferencję jest bardzo czynnym. Zadaniem tego wydziału jest zestawienie rezultatów czynności konferencji, które następnie w formie wniosków mają być przedłożone ministerstwu. Po zakończeniu tej pracy konferencja jeszcze raz się zbierze na ostateczne posiedzenie, ażeby się zastanowić nad wnioskami wydziału i nad niektórymi szczegółami dotyczącymi tejże kwestji.

Konferencja w ministerstwie oświaty zajmowała się kwestją średnich i wyższych szkół żeńskich. Konferencje w tym przedmiocie trwały prawie dni sześć, i podług zapewnienia dzienników rezultat ich będzie bardzo pomyślnym dla rozwoju szkół żeńskich.

W chwili obecnej nowa ordynacja powiatowa jest przeprowadzoną w całym prawie państwie pruskim. Przy tej sposobności dzienniki jeszcze raz podnoszą jej ogromne znaczenie dla wewnętrznego rozwoju Prus. Ordynacja powiatowa ma być najlepszą rekojmią wolności i w praktycznym zastosowaniu będzie miała daleko większy wpływ i znaczenie, niż sama nawet konstytucja. Przez zaprowadzenie ordynacji powiatowej reakcja stała się już niemożliwą w Prusach. Ona jest podstawą, na której będą się opierać inne instytucje i zmiany w duchu liberalnym, jako to: ordynacja prowincjonalna, reforma izby panów, zresztą na ordynacji powiatowej oprze się także organizacja szkół ludowych i projektowana reforma stosunków kościelnych wszystkich wyznań chrześcijańskich. Nadzieje niektórych dzienników narodo-liberalnych sięgają tak daleko, iż od nowej ordynacji powiatowej oczekują złagodzenia sprężności konfesyjnych; gdy wpływ jej da się uczuć, dzielenie się na stronictwa w imię interesów czysto kościelnych stanie się rzeczą niemożliwą. Oczekiwania te w istocie są zbyt przesadne, chociaż w większej części pism dają się one usprawiedliwić coraz silniej objawiającem się poczuciem potrzeby pokoju religijnego. Niewierząc w rychłą zmianę dzisiejszej polityki rządu w sprawach kościelnych, oczekują uśmierzenia rozbudzonych namiętności re-

ligijnych od ordynacji powiatowej, jakby od jakiejś panacei.

N. D. A. Zeitung kilka ostatnich wstępnych artykułów poświęciła projektowi uzupełnienia ustawy karniej przez wyznaczenie kar za samowolne łamanie kontraktów, bez względu na to, czyby ono pochodziło ze strony chlebobdawców lub wyrobników. Socjal-demokraci i postępowcy nie życzą sobie żadnych w tym względzie zmian, uważając rozciągnięcie opieki państwowej na stosunki ekonomiczne czysto prywatnej natury i regulowanie takich przez ustawę karną za rzecz zupełnie niewłaściwą. Wszelkie jednostronne łamanie kontraktu, przynoszące szkodę własności, zdaniem organów postępowych jest dostatecznie zabezpieczonem ustawą cywilną. Chociaż złe w istocie istnieje, to jednak uregulowanie stosunków ekonomicznych kraju należy pozostawić ich naturalnemu rozwojowi. Wszelkie mieszanie się rządu w tego rodzaju sprawy bywa prawie zawsze szkodliwem, którego przyczyn szukać należy w dzisiejszym prądzie centralistycznym polityki i wewnętrznej Prus. *N. D. A. Zeitung* widzi konieczność mieszania się rządu w interesie nietylko jednostek, jak raczej całego ogółu, którego byt materialny mógłby być wystawiony na wielkie niebezpieczeństwo, gdyby złe wynikające z jednostronnego łamania kontraktów miało się i nadal swobodnie rozwijać.

Organ Bismarka w sprawach Alzacji i Lotaryngji znajduje niemało pocieszającego dla Niemców. Sam fakt, że na 20 sejmików powiatowych tylko ośm nie złożyło przysięgi, jest już znacznym postępem, zwłaszcza, że z tych ośmiu czterzy należą do Lotaryngji, której zespolenie z ojczyzną niemiecką, jak przyznaje tenże organ, będzie jednym z najtrudniejszych zadań cesarstwa.

W szerokie rozgałęzienie tajnej organizacji ligue d'Alsace z centralnym komitetem na czele, Niemcy niezbyt wierzą, chociaż o tym wiele bardzo mówią i piszą we Francji. Skład tej urojonej czy też prawdziwej organizacji z piątek, dziesiątek i setek nadzwyczaj przypomina naszą organizację z r. 1863.

Na wzór katolickich zgromadzeń wędrownych, mających także na celu agitację przedwyborczą, liberaliści w prowincjach nadreńskich postanowili urządzać także podobne zgromadzenia, aby „paraliżować zgubny wpływ ultramontanizmu“.

Świeżo został ogłoszony drukiem projekt organizacji kościoła starokatolickiego, i rozesłany pojedynczym gminom, aby mogły z nim się obeznać przed wysłaniem swych delegowanych na sobór do Konstancji, gdzie projekt ten będzie przedłożonym. Projekt składa się z 70 paragrafów orzekających o całej organizacji kościelnej, zaczynając od biskupa i synodu, a kończąc na wikarych. Podstawą jego są pruskie prawa kościelno-polityczne.

Kronika potoczna i rozmaiteści.

Kraków, 30 sierpnia.

Dzisiaj rano powracał naczelnik obrony krajowej przedlitawskiej, arcyks. Rajner z Tarnopola przez Kraków do Wiednia.

Komisja sanitarna na posiedzeniu d. 27 b. m. pod przewodnictwem prezydenta miasta dr. Dietla odbytem uchwała:

1. Umowę zawartą z p. Deichesem o dostawę żywności i prania dla szpitala izraelickiego cholerycznego zatwierdzić.
2. Wezwać właścicieli realności pod l. 65 na Wielopolu (Librowskich) o zasypianie stawku w téjże realności znajdującego się, jako szkodliwe wyziewy wydającego.
3. Wezwać komendę twierdzy m. Krakowa o obsuszenie rowów fortyfikacyjnych zgnią wodą zapełnionych.
4. Polecić p. Mierzbowi, aby kanał przy ulicy św. Michała przy domu nr. 135 wyczyścić kazał.
5. Na skutek doniesienia p. Adolfa Aleksandrowicza o skutecznym przez siebie analizie chemicznej wód szkodliwych w niektórych studniach w mieście, polecić komisarzowi obwodu postąpić w téj mierze stosownie do wskazówek danych przez p. Aleksandrowicza.
6. Pod względem chowania zmarłych cholerycznych z Prądnika czerwonego na cmentarzu miejskim, oznajmić starostwu, iż według obowiązujących przepisów, każda gmina winna mieć na swoim obszarze cmentarz dla chowania zmarłych cholerycznych.
7. Drukowaną instrukcję o desyngacji lokali i ruchomości po zmarłych cholerycznych,

rozdzielić pomiędzy publiczność za pośrednictwem komisarzy obwodowych.

8. Zażądać od rady miasta dalszego kredytu na kosztą cholery w ilości 15,000 zła. (uchwalono).

Prezydent oświadcza, że pod łazienkami parowemi wywożone są rumowiska w zamiarze wyrównania istniejących tam dołów i że takowe zostały desyngowane.

Stan cholery. — W piątek przybył do szpitala Braci Miłosierdzia na Kazimierzu chory na cholere: 1, umarł 1, wyzdrowiał 1, zostaje w leczeniu 15.

Do szpitala barakowego na Skałce przybyło w piątek: 4, wyzdrowiało 5, zostaje w leczeniu 18.

Do szpitala Sióstr Miłosierdzia przybyło w piątek: 7, umarło 3, wyzdrowiało 2, zostaje w leczeniu 40.

Do szpitala Felicjanek na Smoleńsku przybyło w piątek: 5, umarło 3, wyzdrowiało 3, zostaje w leczeniu 25.

Do szpitala starozakonnych przybyło w piątek: 7, umarło 2, wyzdrowiało 6, zostaje w leczeniu 21.

Oprócz tego w domach prywatnych na Kazimierzu i Stradomiu umarło w piątek 3, w innych przedmieściach i w śródmieściu 4.

Na Podgórzu zachorowało w piątek 3, umarło 1, wyzdrowiało 2, zostaje w leczeniu 11 (w szpitalu 9, w domach prywatnych 3).

W okolicy Podgórza, szczególnie w Woli Duchackiej, cholera dość jeszcze jest silną i nie mało zabiera ofiar.

Z sądu karnego. — W poniedziałek dnia 1 września, odbędzie się w tutejszym sądzie karnym następujące ostateczne rozprawy: Jana Fajawy o ciężkie uszkodzenie ciała; Jędrzeja Sendona o ciężkie uszkodzenie ciała, Piotra Dytkiewicza o kradzież, Mikołaja Lelity o ciężkie uszkodzenie ciała, Jędrzeja Pyrczka albo Pyrka o wykroczenie przeciw bezpieczeństwu życia.

Wierne naśladowanie obrazu przedstawiającego 53-ich cesarzy niemieckich, a znajdującego się w cesarskiej sali w Frankfurcie, można jeszcze przez tydzień oglądać na I piętrze w domu bar. Larysza przy ulicy Brackiej. Nie jest to dzieło malarza, lecz krawca Koraby. Kto jednak o tym nie wie, nie powiedziaby, że te wizerunki zrobione są w przeciągu trzech lat ze sukna różnych kolorów igłą i nożycami, ale farbami i pędzlem. Samą zręczność i pilność krawca musi każdy podziwiać, chociaż się dowie o tak złudnym podobieństwie rzemieślniczej roboty do obrazu olejnego. Kopja ta jest własnością p. Aleksandra Gostkowskiego.

Pensjonat jezuicki w Tarnopolu. — Od niejakiemu czasu zaczyna się upowszechniać w Krakowie wysyłanie dzieci przez tu zamieszkałych rodziców do pensjonatu jezuickiego w Tarnopolu na wychowanie i edukację. Mamy w Krakowie różne niższe i wyższe szkoły publiczne, są pensjonaty do umieszczania pod właściwym dozorem, jest liczna młodzież poświęcająca się zawodowi nauczycielskiemu, trudniąc się dyktorstwem domowym, mają przeto rodzice wszelką pomoc do wychowania i edukacji swoich dzieci i to w miejscu pod czuwającym okiem rodzicielskim. A jeżeli znaczny napływ młodzieży szkolnej, corocznie zwiększający się, przemawia za szkołami krakowskimi, to wysyłanie dzieci z Krakowa do Tarnopola, o kilkadziesiąt mil odległości, przypisać jedynie należy wpływowi i ruchliwości tutejszych jezuitów na Wesołej, działających zwłaszcza przez bractwo, po największej części z kobiet się składające.

Tajemnicza gospodarka. — *Gaz. Nar.* donosi, iż w magazynie fabryki tytoniu w Winnikach, okazał się brak 40,000 sztuk cygar „Kuba“ po 5 centów i 100 cetnarów tytoniu tureckiego. Na miejscu bawi komisja wysłana z ramienia ministerstwa.

Starostwo brodzkie zabroniło z powodu panującej cholery w całym powiecie odprawiania wielkich odpustów (szczególnie odpustu w Podkamieniu) i jarmarków.

Wychodźtwa z Galicyi do Ameryki — *Gaz. lwow.* pisze: Według doniesienia c. k. konsulatu w Wrocławiu wydarzają się coraz częściej wypadki, że właścianie z Galicyi, którzy obafamuceni przez nieumiennych agentów chcą szukać lepszej doli w Ameryce, nie doszedłszy do kresu podróży, wracają już z Hamburga w najopłakawszym stanie i zmuszeni są szukać pomocy, aby mogli dostać się napowrót do domu. Ostatniemi czasy, mianowicie dnia 24 z. m. przybyło 22, a dnia 30 z. m. 25 osób (mężczyźni, kobiety i dzieci) z powrotem do Wrocławia. Wyprowadzając do domu swe posiadłości — wybrali się w drogę, mając zaledwie tyle środków pieniężnych, aby dostać się koleją do Hamburga, gdzie jak ich zape-

W sprawie kolei
wschodnio - węgierskiej.

ODEZWA.

Komitet stały na zgromadzeniu walnym w dniu 12 b. m. wybrany ustanowił kasyerem członka komitetu p. Tadeusza Tarasiewicza, upoważniając go do przyjmowania pieniędzy przez posiadaczy akcji na opędzenie wydatków z czynnościami komitetu połączonych, składając się mających.

Na zasadzie uchwały na ostatniem walnym zebraniu zapadłej, wzywa komitet P. T. posiadaczy akcji — aby w ciągu dni 14 od daty ogłoszenia, kwotę po 50 kr. w. a. od każdej akcji na opędzenie kosztów do rąk p. Tadeusza Tarasiewicza w jego kantorze bankierskim w rynku głównym w Krakowie składali.

Przytem uprasza komitet P. T. posiadaczy akcji o jak najlichniesze przystąpienie do wspólnego działania, albowiem tém większa jest nadzieja pomyślnej uchwały na nadzwyczajnem zgromadzeniu akcjonariuszów w Pesce, im liczniej akcyonariusze tutejsi tamże będą reprezentowani.

Wszyscy akcyonariusze, którzy akcji swoich dotąd nie zgłosili — mogą to uczynić przy składaniu wpłaty wyż wymienionej.

Od komitetu akcyonariuszów kolei
węgiersko - wschodniej.

Kraków dnia 21 sierpnia 1873.

Dr. F. Wilkosz

(4544 3-3). przewodniczący komitetu.

Lekarz zębów i dentysta

magister **Adolf Lehrer** z Wiednia

mieszka stale w Krakowie przy ulicy Grodzkiej pod Nr. 94 na I. piętrze naprzeciw handlu pana Kaczmarek

ma zaszczyt zawiadomić Szanowną Publiczność, że wyrabia bardzo piękne sztuczne

zęby i całe szczęki

tak z wulkanitu, jako też ze złota, które bez bólu osadza. Podróźni mogą otrzymać całą szczękę w przeciągu 36 godzin. Każdy ból zębów zostanie bez wyrwania zęba usmierzonym; tudzież plombuje za poręczeniem, tak złotem, jako też i inną masą wypełniającą. (4358 6-6).

Gadzinę przyjęcia od 9 z rana do 5 po południu

KRAKOWIANIN

żonaty, jako gospodarz, technik, buchalter — od lat 30 w służbie rządowej i prywatnej w do-
brach większych, praca swoją zaszczytnie się od-
znaczający, w wieku lat 52, — zdolny, czerstwy i
silny — poszukuje odpowiedniego dla siebie sta-
nowiska w kraju lub też w król. Polskiem. Posadę
może objąć każdego czasu. Bliższa wiadomość
w biurze Administracji dziennika „Kraj” w
Krakowie. (4543 2-3).

**Ajentów,
inspektorów i kolporterów**

pod korzystnymi warunkami
przyjmuje dom handlowy i wekslarski:

Alex. Suchanek, Berno.

Oferty wprost listownie. (4499 5-6).

Wyroby J. Fürsta aptekarza pod „Białym Aniołem” w Pradze.

Med. płynny Cukier żelazisty

(syr. ferri oxidati Hageri)
według ulepszonej metody **Dra Hagera**
na niedokrwistość i jej skutki.
1 flaszka zlr. 1.20, pół flaszki ct. 60.

Gastrofan

szczególony środek na choroby żołąd-
kowe. 1 flaszka 70 ct.

Maść żelazista

na odmrożenia. 1 puszka 40 cent.

Prawdz. Kral'a Karolinentalska

Herbata Dawida

na kaszel i słabości pierśowe.
1 paczka 20 cent.

Chińska woda do ust i chiński proszek do zębów

najniezawodniejszy środek do czyszczenia zębów.
1 flaszka wody do ust 60 cent.
1 pudełko proszku do zębów 30 ct.

Płynne mydło żelaziste

do przedkiego leczenia świeżych ran.
1 flaszka 1 fl. — pół flaszki 50 cent.
w najlepszej jakości ma zawsze na
składzie 3984 (-?)

Józef Goldwasser

w Krakowie, na Stradomiu w domu
Deichesa.

GORZELNIK

teoretycznie i praktycznie wykształcony, który
przez kilka lat samoistnie prowadził gorzelnie w
większych dobrach, kawaler, obznajomiony z bu-
chalterją, poszukuje odpowiedniej posady. Podej-
muje się także poprawek. — Bliższa wiadomość
w Administracji „Kraju”. (45 9 3-3).

Odnaczone w Paryżu 1870 r.

Syrup piersiowy.

środek domowy

nie lek

składający się tylko z nieszkodliwych,
ale piersi orzeźwiających i leczących
zioł, znany przeszło od 20stulecia w
wszystkich z zaziębienia pochodzących
cierpieniach piersiowych i szczył. W
Paryżu 1867 r. nagrodzony.

Fabryki w Wiedniu i Wrocławiu
u G. A. W. Majera.

Prawdziwy Syrup Piersiowy jest
zawsze do nabycia w Krakowie w ap-
tece p. **WIKTORA REDYKA** na Małym
Rynku i **PIOTRA KRÓKIEWICZA** na
Stradomiu — w Tarnowie u p. **W. T.**
A. Wielogórskiego — w Przemysłu u
p. **Edwarda Machalskiego** — w Brze-
żanach u p. **B. Fadenhecht**.

Proszę uważać na pieczętkę i etykietę

Zapewnione od fałszowania i na-
śladownictwa znakiem ochronnym we-
dle c. k. patentu z d. 7 grudnia 1868
do l. 130/534. (4291 1).

Proszę uważać na moją pieczętkę i etykietę

kazna flaszka jest opatrzona moją firmą.

Ogłoszenie przedpłaty.

Ulegając życzeniu, przez wiele osób wyrażonemu, postanowiłem wydać w oso-
bnej książce „Listy z wystawy powszechnej w Wiedniu”, które drukuje w swoim od-
einku „Gazeta Narodowa”. Ponieważ nie zarządzono odbicia z téj: „Gaz. Nar.” przy-
stąpić musiałem do przedruku, który dosyć znaczne koszty za sobą pociąga. Przedruk
już się rozpoczął, dlatego, żeby jeszcze przed zamknięciem wystawy dzieło mogło być
gotowem i rozesłanem prenumeratom. Wyjdzie ono pod tytułem:

„POLSKA NA WYSTAWIE POWSZECHNEJ”

w Wiedniu 1873 roku.

LISTY AGATONA GILLERA.

Listy te w przedruku poprawione i rozszerzone obejmują spory tom, na który
prenumeratę w ilości **1 zlr. 50 centów** nadsyłać można do Administra-
cji „Gazety Narodowej” we Lwowie, ulica Sobieskiego Nr. 12, a w Poznaniu i Pru-
siech Zachodnich **1 talara** do Administracji pism, do tego uproszonych. — Po
wyjściu cena dzieła zostanie powiększoną. Lista przenumeratorów wydrukowaną zo-
stanie przy końcu dzieła.

15 sierpnia 1873 roku.

Agaton Giller.

Mam zaszczyt zawiadomić Szanowną Publiczność,
iż otworzyłem przy ulicy św. Anny pod l. 191
(wchód przez podwórzec)

HANDEL WIN

w wybornych gatunkach, smacznych i naturalnych
jako to:

Wina: austriackiego i węgierskiego bia-
łego i czerwonego, węgierskiego tłustego starego
i tokajskiego, francuskiego białego i czerwonego,
reńskiego, hiszpańskiego, szampańskiego krajowego wy-
robu, koniaku, rumu jamajka najlepszego.

Jak dawniej było mojem staraniem odznaczyć
się wyrobami doskonałymi, tak i teraz otworzyw-
szy **handel win** będę znowu kierował
się temi samymi zasadami, t. j. przy cenach miar-
nych dostarczyć Szanownej Publiczności win do
brych. (4542 3-13).

Bogdan Hoff.

Otto Karol Poeffel fabrykant kas w Wiedniu

ma zaszczyt oświadczyć, że w skutek lic-
nych zamówień powiększył znacznie swoją
fabrykę i dla tego może po najtańszej cenie
pozbywać według powszechnego uznania do-
skonały wyrób, trzymając się ściśle zasady:
mały zysk, wielki przedki odbyt. Skład, da-
wniej przez 8 lat: Stadt Tuchlauben Nr. 5,
połączony jest teraz z fabryką

w własnym zakładzie

Wiedeń, Währing, Antonigasse Nr. 44

Za 12 kr. dostać się można z miasta Frei-
ung, omnibusem, Währing, Kreuzgasse, co 15
minut zaraz pod moją fabrykę. 3396 11-12)

Zawiadania się strony interesowane, któreby życzyły sobie, aby
ogłoszenia do ich fachu się odnoszące były jak dotąd umieszczone

w Kalendarzu Krakowskim

J. CZECHA na rok 1874

aby się w tym celu najpóźniej do dnia 15 Września zgłosić raczyły
do księgarni J. CZECHA w R-uku pod Murzynami. (4549 3-3)

Hurtownie
Bracia Maschl,
Wiedeń,
hoher Markt 11
Wchód pod bramą domu.
**Potrzeby do
szycia i guziki**
Pióra stalowe, ołówki
i t. d.
Szpilki na wagę
i w listach.
Hurtownie

LOSY MIASTA KRAKOWA.

Główne wygrane zlr. w. a. 40.000, 35.000, 20.000, 15.000 itd.

Najniższa Wygrana zlr. 30.

Najbliższe ciągnięcie 2 Września 1873.

sprzedają:

we Lwowie: C. k. uprzyw. Galicyjski Akcyjny Bank Hipoteczny i filie jego w Krakowie,
Czerniowcach, Tarnopolu i Samborze

Galicyjski Bank Krajowy i filia jego w Brodach.

4438 (16-52)

w Wiedniu: Bank und Wechselgeschäft der Nieder Oesterreichischen Escompte Gesellschaft.

W drukarni „Kraju” pod zarządem St. Gralichowskiego.